

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»
Циклова комісія соціальної роботи, психології та фізичної культури

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. директора

ВСП Кам'янець-Подільський фаховий
коледж НРЗВО «Кам'янець-Подільський
державний інститут»

Ірина ГАРБАРЕЦЬ

2024 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

освітньо-професійна програма

Психологія

шифр і назва галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

шифр і назва спеціальності

053 Психологія

назва спеціалізації

відділення

соціально-психологічне

мова викладання

державна

Наскрізна програма схвалена на засіданні циклової комісії соціальної роботи, психології та фізичної культури

Протокол від «30» серпня 2024 року № 1

Голова ЦК

(підпис)

Валентина ЗАГАЛЕВИЧ)

(ім'я та прізвище)

м. Кам'янець-Подільський, 2024

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наскрізна програма практики складена на основі Закону України «Про освіту» від 05.09.2017р. № 2145-VIII, Закону України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 р. № 2745- VIII, Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти МОН України від 02.05.2023 № 510, Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти Відокремленого структурного підрозділу Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» від 28.06.2024 р.

Практична підготовка є невід'ємною складовою освітнього процесу, спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих за час навчання, набуття й удосконалення фахових компетенцій, дозволяє здобувачам фахової передвищої освіти опанувати сучасні методи, форми організації та знаряддя праці у сфері їх майбутньої професії.

Організація і проведення практики здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми «Психологія», навчальних планів, робочих програм, наскрізної програми практики.

Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом педагогічних працівників Відокремленого структурного підрозділу Кам'янець-Подільського фахового коледжу Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (далі – Фаховий коледж) та фахівця від бази практики.

Мета та завдання практики

Метою практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 053 Психологія є формування та розвиток професійних компетентностей, визначених освітньо-професійною програмою; оволодіння системою професійних умінь і навичок на основі теоретичних знань, отриманих у процесі навчання; виховання потреби в систематичному оновленні знань та

здатності творчо застосовувати їх у майбутній професійній діяльності психолога.

Практична підготовка здобувачів фахової передвищої освіти передбачає безперервність і послідовність її проходження, а також органічне поєднання з практичними заняттями, що забезпечує набуття достатнього обсягу професійних знань, умінь і навичок відповідно до освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр.

Види та обсяги практичної підготовки визначаються Освітньо-професійною програмою «Психологія», навчальним планом та графіком освітнього процесу.

Практична підготовка здобувачів фахової передвищньої освіти спеціальності 053 Психологія включає такі види практик:

- ОК 24 — Ознайомлювально-навчальна практика з психології;
- ОК 25 — Навчальна психолого-педагогічна практика;
- ОК 26 — Виробнича практика.

На основі наскрізної програми практики щорічно розробляються або перезатверджуються робочі програми відповідних видів практики.

Цілі практики:

Цілями практичної підготовки здобувачів спеціальності 053 Психологія є:

1. Поглиблення та закріплення теоретичних знань з освітніх компонентів, які формують спеціальні компетентності психолога.
2. Удосконалення професійних компетентностей, необхідних для виконання основних видів психологічної діяльності.
3. Формування умінь підбирати, аналізувати та систематизувати матеріали, що відображають практичну діяльність психолога в закладах освіти, інклюзивно-ресурсних центрах (ІРЦ) та інших установах.
4. Застосування отриманих знань і практичного досвіду при підготовці звітної документації та оформленні додатків до звіту.
5. Оволодіння сучасними методами, технологіями та формами організації психологічної роботи в освітньому середовищі.

6. Розвиток навичок письмового викладу зібраної інформації, результатів спостереження та аналізу психологічних випадків.

7. Розроблення пропозицій щодо впровадження інноваційних технологій та методів у практичну діяльність психологічної служби.

8. Поглиблення навичок самостійної роботи, самоконтролю, самоаналізу та професійної рефлексії.

9. Збирання та опрацювання матеріалів, необхідних для виконання курсових робіт, індивідуальних завдань та інших навчально-практичних проєктів.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

Практична підготовка здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 053 «Психологія» є ключовою складовою освітнього процесу, спрямованою на формування професійних компетентностей, розвиток практичних умінь та готовності працювати в умовах сучасного соціокультурного середовища. Практика забезпечує опанування здобувачами основних функцій психолога, розвиток навичок організації та планування роботи з різними віковими й соціальними групами, зокрема з дітьми, учнями, студентами та іншими учасниками освітнього процесу.

Особливістю освітньо-професійної програми є її соціально чутливий характер, зумовлений різноманітністю категорій клієнтів, з якими працюють психологи: внутрішньо переміщеними особами, дітьми-сиротами, особами з інвалідністю, військовослужбовцями, ветеранами, членами їхніх родин та іншими представниками вразливих груп населення. В умовах воєнного стану така професійна взаємодія набуває особливої актуальності й потребує від майбутніх фахівців уміння надавати підтримку особам, які перебувають у стресових, кризових чи травматичних ситуаціях.

У зв'язку з цим практична підготовка передбачає формування у здобувачів здатності працювати в інклюзивному освітньому середовищі, надавати психологічний супровід соціально вразливим категоріям населення та

психолого-педагогічну підтримку особам з особливими освітніми потребами, сприяти їхній адаптації й забезпечувати ефективну психологічну допомогу.

Навчальні практики проводяться в навчальних лабораторіях Фахового коледжу, у відділі психолого-педагогічного супроводу навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», а також у закладах дошкільної та загальної середньої освіти, інклюзивно-ресурсних центрах, соціальних службах, реабілітаційних установах і громадських організаціях, що здійснюють психологічний супровід. Така різноманітність баз забезпечує реалізацію практико-орієнтованого підходу, дозволяє здобувачам застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях, взаємодіяти з клієнтами та набувати досвіду професійного спілкування.

Практична підготовка здійснюється на принципах послідовності, безперервності та поступового ускладнення змісту, що сприяє формуванню професійних умінь, розвитку рефлексивних навичок, емоційного інтелекту, етичної культури, цифрової грамотності та готовності діяти в умовах соціальних криз. Практика забезпечує становлення професійної ідентичності, розвиток психологічної спостережливості, вміння аналізувати поведінкові та емоційні прояви клієнтів і надавати підтримку відповідно до професійних стандартів.

У межах навчальних практик можуть організовуватися ознайомчі та аналітичні відвідування установ різного профілю, що сприяє формуванню цілісного уявлення про організацію роботи психологічної служби, сучасні методи психолого-педагогічної підтримки та специфіку роботи в інклюзивному й мультикультурному середовищі.

Нормативною основою проходження практики є чинне законодавство України, документи, що регламентують діяльність психологічної служби, забезпечення прав осіб з особливими освітніми потребами, соціальний захист вразливих груп населення, а також державні стандарти освіти.

Практична підготовка спрямована на професійну адаптацію здобувачів, формування відповідальної позиції майбутнього психолога, розвиток навичок

міжособистісної взаємодії, здатності працювати у складних і кризових соціальних ситуаціях та опанування професійної рефлексії.

Керівництво практикою

До керівництва практичною підготовкою залучаються педагогічні працівники Фахового коледжу, зокрема викладачі психологічних дисциплін.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює відповідальна особа за практичну підготовку Фахового коледжу, а методичний супровід — випускова циклова комісія.

Для координації роботи з організації та проведення практики за ОПП «Психологія» призначається керівник практики від Фахового коледжу.

Обов'язки керівника практики від Фахового коледжу

Керівник навчальної практики:

- розробляє робочу програму навчальної практики, робочий зошит або/та інші методичні рекомендації для самостійної роботи студентів
- розміщує в електронній системі навчання Moodle (<https://posekmodule.km.ua>) необхідну документацію: програму практики, методичні рекомендації, щоденник (при необхідності), робочий зошит практики тощо;
- здійснює методичний супровід, координує роботу здобувачів, організовує виконання програмних завдань та проводить ознайомчі заходи у процесі проходження практики;
- проводить підсумковий контроль знань у формі диференційованого заліку;

Керівник виробничої практики:

- розміщує на сайті Фахового Коледжу програму та методичні вказівки до проходження виробничої практики. Розміщує в електронній системі навчання необхідну документацію: програму практики, методичні рекомендації, щоденник практики тощо;

- проводить установчі інструктажі, надає роз'яснення щодо порядку проходження практики та вимог до звітних матеріалів;
- забезпечує здобувачів направленнями, щоденниками та іншими необхідними документами;
- здійснює методичний супровід, поточний контроль та консультування здобувачів у процесі проходження практики;
- інформує про критерії оцінювання та форми підсумкової звітності;
- приймає та рецензує звітну документацію здобувачів;
- подає підсумки проходження практики на розгляд засідання випускової циклової комісії.

Обов'язки керівника практики від бази практики

Керівник практики від закладу, установи або організації:

- організовує діяльність здобувачів відповідно до програми практики;
- проводить інструктаж з охорони праці, техніки безпеки та правил етичної взаємодії в роботі психолога;
- ознайомлює здобувачів зі специфікою діяльності установи та функціональними обов'язками психолога;
- визначає завдання, види діяльності та обсяг роботи практиканта;
- контролює виконання графіка практики та рівень сформованості професійних умінь;
- надає доступ до необхідних методичних матеріалів, документації та ресурсів;
- оцінює результати роботи здобувача, складає виробничу характеристику;
- забезпечує дотримання здобувачами правил внутрішнього розпорядку та професійної етики;
- створює умови для набуття практичних навичок сучасних форм і методів психологічної діяльності.

Обов'язки здобувачів фахової передвищої освіти

Здобувачі зобов'язані:

- отримати від керівника практики необхідні документи та методичні матеріали, ознайомитися з вимогами до проходження практики;
- своєчасно прибути на базу практики та дотримуватися встановленого графіка;
- виконувати завдання програми практики та вказівки керівників від Фахового коледжу і бази практики;
- дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, професійної етики та конфіденційності;
- відповідально виконувати доручення та нести відповідальність за результати своєї діяльності;
- належним чином оформити та у визначений термін подати на перевірку звітну документацію.

Розподіл годин за видами практики

Вид практики	Кількість годин			II курс		III курс	
	всього	аудиторних	самостійне вивчення	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр
1. Навчальна практика:							
ОК 24. Ознайомлювально-навчальна практика з психології	90	60	30		90		
ОК 25. Навчальна психолого-педагогічна практика	90	60	30			90	
2. Виробнича практика:							
ОК 26. Виробнича практика	180		180				180
Разом	360	120	240		90	90	180

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК

2.1. ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНО-НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ПСИХОЛОГІЇ

Мета ознайомлювально-навчальної практики з психології є ознайомлення студентів з видами і специфікою роботи практичного психолога; основними видами діяльності психолога (психологічна просвіта,

психопрофілактика, психодіагностика, консультування тощо), необхідною для праці психолога-практика документацією, розподілом часу психолога на різні види діяльності, вимогами щодо оформлення кабінету психолога; оволодіння первинними навичками професійної діяльності психолога, з'ясування основних аспектів діяльності психологічної служби України.

Основні завдання ознайомлювально-навчальної практики з психології є здобути знання щодо специфіки роботи психолога в різних галузях діяльності;

- ознайомитись з правилами, обов'язками та етичним кодексом практикуючого психолога; ознайомитись з психологічною документацією.

- поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані при вивченні різних курсів з психології: «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія»;

- ознайомитись зі специфікою роботи психолога в установах загальної середньої освіти, закладах соціальної сфери, психолого-педагогічними реабілітаційними центрами, з його функціональними обов'язками, планом і умовами роботи, документацією;

- отримати необхідний психолого - педагогічний досвід у роботі з дітьми різного віку;

- вивчити і проаналізувати соціально-психологічну ситуацію в колективі;

- проаналізувати психологію поведінки різних соціальних груп при тісному контакті з ними;

- ознайомитися з вимогами до робочого місця психолога; познайомитися з сучасними методами обробки і пошуку професійної інформації, її застосування;

- отримати необхідне уявлення про психологічні критерії застосування інформаційних технологій у подальшій професійній діяльності.

- усвідомити власні професійні інтереси і схильності.

**Результати навчання з ознайомлювально-навчальної практика з
психології та їх відповідність компетентностям**

Компетентності, яких набувають здобувачі фахової передвищої освіти в процесі вивчення навчальної дисципліни

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання у сфері психології та психології інклюзії в процесі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога. ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 9. Здатність до конструктивного спілкування, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми та налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, поважати різноманітність та

	мультикультурність. ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 12. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК 2. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК 3. Здатність розуміти індивідуальні-психологічні відмінності особистості та враховувати основні підходи до їх вивчення. СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК 5. Здатність використовувати валідний і

	надійний психодіагностичний інструментарій. СК 6. Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів, станів, особистісних властивостей. СК 7. Розуміння нормативно-правової бази діяльності психолога та особливостей ведення документації психологічної служби, здатність дотримуватися норм професійної етики. СК 8. Здатність надавати первинну психологічну та кризову допомогу (індивідуальну та групову), у тому числі особам з особливими освітніми потребами та вразливим групам населення. СК 9. Здатність розуміти сутність, форми та методи проведення просвітницьких, інформаційно консультативних та психопрофілактичних заходів для створення безпечного психологічного середовища. СК 10. Здатність застосовувати технології психологічного супроводу та методи корекційно-розвивальної роботи в процесі взаємодії з особами з особливими освітніми потребами. СК 11. Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності
--	--

Нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти в процесі **ознайомлювально-навчальної практики з психології**, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні	Результати навчання
-----------	---------------------

результати навчання	РН 1. Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища. РН 2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. РН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення навчальних та професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. РН 5. Користуватися діагностичними методиками, які дозволяють оцінити індивідуальні особливості особистості; інтерпретувати власні психічні стани; проводити елементарні психологічні дослідження. РН 6. Формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження. РН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. РН 8. Знати та розуміти зміст й основні стратегії професійної діяльності психолога в системі інклюзивної освіти. РН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
-----------------------------------	--

	РН 11. Володіти базовими навиками надання консультативної допомоги різним категоріям клієнтів. РН 12. Обирати та реалізовувати ефективні методи просвітницької та психопрофілактичної роботи, заходи психологічної допомоги, відповідно до вимог замовника та з урахуванням індивідуальних особливостей особистості. РН 13. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. РН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді в процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. РН 15. Використовувати нормативно-правові документи та дотримуватися вимог професійної діяльності. РН 17. Дотримуватися безпеки життєдіяльності та вживати заходів щодо збереження навколишнього середовища.
--	--

Інформаційний обсяг ознайомлювально-навчальної практика з психології

Тема 1. Психолог як суб'єкт професійної діяльності

Вступ до професійної діяльності психолога. Поняття про психологію. Типи психологічної професії. Психологічна допомога, її сутність та види. Історія становлення психології як професії. Стереотипи про психологію та психологів. Соціально-правові засади діяльності психолога. Уміння практичного психолога. Обов'язки і права практичного психолога. Професійні спільноти психологів.

Тема 2. Напрямки та сфери діяльності психолога

Основні посади психолога. Система типових функцій і задач практичного психолога. Кваліфікаційна характеристика практичного психолога, його посадові обов'язки. Опрацювання нормативно-правової документації, що регулює діяльність практичного психолога. Вивчення робочої документації психолога: річний план роботи; план роботи із співробітниками; план роботи з батьками; план роботи з дітьми різного віку; планування роботи з психологічної просвіти.

Тема 3 Психологічна служба в системі освіти України

Поняття психологічної служби та сфери діяльності практичного психолога. Становлення психологічної служби України. Організація та структура психологічної служби в системі освіти. Мета, функції, завдання психологічної служби системи освіти. Напрямки та форми діяльності психологічної служби. Психологічна служба дошкільного закладу освіти. Особливість діяльності шкільного психолога. Психологічна служба у закладах вищої освіти України. Особливості ведення документації психолога психологічної служби.

Ознайомлення з Положенням про психологічну службу в системі освіти України. Психологічна служба системи освіти України забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку особистості, мотивів її поведінки та діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних,

статевих та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для саморозвитку та самовиховання, виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів

Тема 4. Етичні принципи роботи психолога

Правова, етична та моральна регуляція професійної діяльності психолога. Сутність правової та моральної регуляції професійної діяльності психологів-практиків .в основу Етичного кодексу психолога. Етичний кодекс психолога-консультанта. Етичні норми поведінки психологів-консультантів в галузі індивідуального і родинного психологічного консультування

Тема 5. Особистість психолога

Особистість психолога: її розвиток, риси, вимоги до діяльності. Особистість психолога і його спосіб життєдіяльності. Розвиток особистості психолога у професії. Критерії професійної придатності практичного психолога. Шляхи та основні напрями професійного розвитку та самовдосконалення випускника психолога. Вміння спілкуватися з клієнтом – стрижнева спеціальна здібність практичного психолога. Цінності у професійній діяльності психолога. Позитивна налаштованість і «магнетизм» психолога. Асертивність і конгруентність психолога. Відповідальність як складова професійної майстерності психолога. Основні принципи роботи психолога. Етичний кодекс практичного психолога. Поняття «професіоналізм», «професіограма». Професіограма практичного психолога, її складові. Проблема оцінки результату професійної діяльності психолога практика. Професійне зростання та кар'єра психолога.

Тема 6. Робоче місце та робочий час психолога

Поняття про робоче місце практичного психолога. Матеріальне забезпечення робочого місця психолога. Кімната психологічного розвантаження (релаксації). Тренінгова кімната, її оформлення. Ефективне використання робочого часу. Принципи і правила планування робочого часу

Тема 7. Методологія і методи психологічного дослідження

Класифікація методів психологічного дослідження. Характеристика основних методів дослідження. Характеристика допоміжних методів дослідження. Психологічна діагностика, її види та методи. Типи діагностичних методик Формалізовані методики Малоформалізовані методики. Методи збору психологічної інформації: спостереження, бесіда, анкетування, тестування.

Огляд найбільш поширених психологічних методик (наприклад, тест Роршаха, методики Айзенка, опитувальник Леонгарда-Шмішека тощо). Аналіз і інтерпретація результатів тестування. Методи спостереження за поведінкою людей у реальних умовах. Ведення щоденника спостережень. Аналіз і узагальнення отриманих результатів.

Тема 8. Психологічне консультування

Психологічне консультування – загальна характеристика Цілі та завдання психологічного консультування. Психологічна проблема. Види психологічного консультування. Запит у консультуванні Підготовка до проведення консультацій. Методи активного слухання і ведення бесіди. Розбір типових ситуацій під час психологічних консультацій

Тема 9. Робота з особистістю та групою

Методи вивчення особистості (тести, проєктивні методики). Психологічний супровід клієнтів у стресових ситуаціях. Основи групової терапії і тренінгів.

Тема 10. Соціально-психологічний тренінг

Поняття «тренінг», «соціально-психологічний тренінг». Основні принципи психологічного тренінгу. Психологічні особливості тренінгової групи. Коротка характеристика основних видів тренінгових груп Мета і завдання тренінгових груп. Загальні методичні прийоми СПТ тренінгу. Форми тренінгу.

Тема 11. Психотерапія як професія психолога

Психотерапія – медичні та психологічні стандарти Основні психотерапевтичні напрямки . Групова психотерапія

Тема 12. Професійні деструкції та професійне вигорання у роботі психолога

Професійно зумовлені деструкції. Синдром емоційного вигорання. Професійна деформація. Профілактика професійного вигорання.

Тема 13. Психологічна корекція як сфера діяльності практичного психолога Психологічна корекція та її види Психопрофілактична робота з різними віковими групами. Цілі і завдання та принципи психокорекційної роботи Методи корекції поведінки та емоційного стану. Програми профілактики булінгу, стресу, вигорання тощо. Методи психологічної корекції

14. Роль психолога у кризових ситуаціях

Надання екстреної психологічної допомоги. Робота з жертвами насильства, катастроф, втрати. Психологічна реабілітація після травматичних подій.

2.2. НАВЧАЛЬНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Мета вивчення навчальної практики: є формування у студентів практичних умінь і навичок, необхідних для здійснення психологічної діяльності в закладах освіти; розвиток професійних компетентностей у сфері психодіагностики, корекційно-розвивальної та профілактичної роботи; набуття досвіду взаємодії з учнями, педагогами й батьками; ознайомлення з організацією психологічної служби та вимогами професійної етики.

Об'єкти вивчення навчальної психолого-педагогічної практики: психологічний розвиток дітей та учнівської молоді на різних вікових етапах, їхня навчальна діяльність, поведінка та особливості міжособистісної взаємодії в умовах закладу освіти; психологічне середовище навчального закладу, характер взаємин між учнями, педагогами й батьками, психологічний клімат у класних колективах, а також особливості професійної діяльності практичного психолога, що включають застосування методів психодіагностики, консультування, профілактичної та корекційної роботи, ведення документації та участь у роботі команд психолого-педагогічного супроводу; психолого-педагогічні умови освітнього процесу, зокрема стиль педагогічної взаємодії, організація освітнього середовища та вплив цих факторів на розвиток, поведінку й емоційне благополуччя дітей.

Цілі (завдання) навчальної психолого-педагогічної практики є:

- здобути знання щодо специфіки професійної діяльності практичного психолога в закладах освіти та інших установах психолого-педагогічної сфери;
- ознайомитися з правилами, обов'язками, професійними стандартами та етичним кодексом практичного психолога, а також вимогами до дотримання конфіденційності в роботі;
- вивчити структуру, зміст та правила ведення психологічної документації, що використовується у ЗДО, школах та спеціалізованих установах підтримки (ІРЦ);

- поглибити й закріпити теоретичні знання, отримані під час вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Основи педагогіки і психологічна просвіта», «Психологія спілкування та етичні засади діяльності психолога», «Основи соціально-психологічного тренінгу», «Основи психологічної допомоги та консультування», «Основи психодіагностики» та інших фахових курсів;
- ознайомитися зі специфікою роботи психолога в закладах освіти різного типу, інклюзивно-ресурсних центрах та реабілітаційних центрах, його функціональними обов'язками, умовами та організацією роботи;
- отримати практичний психолого-педагогічний досвід у роботі з дітьми різного віку, вивчити особливості їхнього розвитку, поведінки та взаємодії у групах і класних колективах;
- вивчити та проаналізувати соціально-психологічну ситуацію в дитячому колективі, динаміку взаємин, лідерські ролі, можливі труднощі чи ризики;
- провести аналіз особливостей поведінки, емоційних реакцій і стилів спілкування різних соціальних груп у навчальному середовищі;
- ознайомитися з вимогами до організації робочого місця практичного психолога, умовами створення безпечного та розвивального середовища;
- здобути навички використання сучасних методів пошуку, аналізу та обробки професійної інформації, опанувати основи застосування інформаційних технологій у психологічній практиці;
- сформулювати уявлення про психологічні критерії, що визначають доцільність та ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій у подальшій професійній діяльності;
- усвідомити власні професійні інтереси і схильності.

Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання у сфері психології в процесі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів.
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога. ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 9. Здатність до конструктивного спілкування, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми та налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, поважати різноманітність та мультикультурність. ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

	необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 12. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК 2. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК 3. Здатність розуміти індивідуальні-психологічні відмінності особистості та враховувати основні підходи до їх вивчення. СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК 6. Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів, станів, особистісних властивостей. СК 7. Розуміння нормативно-правової бази діяльності психолога та особливостей ведення

	документації психологічної служби, здатність дотримуватися норм професійної етики. СК 8. Здатність надавати первинну психологічну та кризову допомогу (індивідуальну та групову), у тому числі особам з особливими освітніми потребами та вразливим групам населення. СК 9. Здатність розуміти сутність, форми та методи проведення просвітницьких, інформаційно-консультативних та психопрофілактичних заходів для створення безпечного психологічного середовища. СК 10. Здатність застосовувати технології психологічного супроводу та методи корекційно-розвивальної роботи в процесі взаємодії з особами з особливими освітніми потребами. СК 11. Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності
--	--

Нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти в процесі вивчення навчальної дисципліни, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання
	РН 1. Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища. РН 2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. РН 3. Здійснювати пошук інформації з різних

джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення навчальних та професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

РН 5. Користуватися діагностичними методиками, які дозволяють оцінити індивідуальні особливості особистості; інтерпретувати власні психічні стани; проводити елементарні психологічні дослідження.

РН 6. Формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

РН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

РН 8. Знати та розуміти зміст й основні стратегії професійної діяльності психолога в системі інклюзивної освіти.

РН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

РН 11. Володіти базовими навичками надання консультативної допомоги різним категоріям клієнтів.

РН 12. Обирати та реалізовувати ефективні методи просвітницької та психопрофілактичної роботи, заходи психологічної допомоги, відповідно до вимог замовника та з урахуванням індивідуальних

	особливостей особистості. РН 13. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. РН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді в процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. РН 15. Використовувати нормативно-правові документи та дотримуватися вимог професійної діяльності. РН 17. Дотримуватися безпеки життєдіяльності та вживати заходів щодо збереження навколишнього середовища.
--	--

Інформаційний обсяг навчальної психолого-педагогічної практики

Тема 1. Роль психолога у закладі освіти. Нормативно-правова база діяльності практичного психолога

Роль і місце практичного психолога в освітньому закладі. Основні функції практичного психолога. Професійні ролі (діагност, консультант, фасилітатор, корекційний фахівець, посередник у конфліктах). Взаємодія з адміністрацією, педагогами, батьками, учнями. Межі професійної відповідальності. Нормативно-правова база, яка регулює діяльність психолога. Організація робочого простору психолога. Етичні аспекти професійної діяльності. Компетентності практичного психолога. Професійні компетентності (діагностична, консультативна, прогнозувальна, корекційно-розвивальна). Комунікативні та емоційно-етичні компетентності. Особистісні якості спеціаліста: емпатія, толерантність, відповідальність, стресостійкість. Саморефлексія та самооцінка власного професійного рівня.

Тема 2. Психологічна служба школи: напрями роботи

Вивчення загальної структури психологічної служби школи. Місце психолога у системі підтримки учнів. Організація робочого простору та ресурсів психолога. Основні напрями роботи шкільного психолога.

Огляд форм діяльності психолога за ключовими напрямками: діагностична діяльність, корекційно-розвивальна робота, консультативна діяльність, профілактична діяльність, просвітницька та методична діяльність. Робота психолога з різними учасниками освітнього процесу.

Особливості роботи з учнями різних вікових груп. Взаємодія з батьками (збори, консультації, індивідуальна робота). Взаємодія з педагогами з питань адаптації, труднощів поведінки та навчання.

Організація та планування діяльності психологічної служби. Аналіз річного та місячного планів. Ведення журналів, звітів, протоколів. Пріоритети та критерії планування психологічної роботи в школі. Спостереження за практичною роботою психолога.

Тема 3. Психодіагностична робота шкільного психолога

Мета та завдання психодіагностики у школі. Види психодіагностичної роботи шкільного психолога (первинна (вступна) діагностика; скринінгова діагностика класів; поглиблена індивідуальна діагностика; діагностика за запитом педагога/батьків; моніторинг розвитку або корекційного прогресу).

Ознайомлення з основними методиками: анкетування, спостереження, бесіда, тестування (наприклад, методика Айзенка, Кеттелла, Дембо-Рубінштейн, соціометрія).

Етапи проведення психодіагностики. Ведення психодіагностичної документації. Спостереження за роботою психолога під час діагностичного процесу. Ознайомлення з алгоритмом проведення тестування. Спостереження за індивідуальною або груповою діагностикою (з дотриманням конфіденційності). Фіксація особливостей поведінки учнів під час діагностики. Аналіз отриманих прикладів кейсів.

Тема 4. Психологічні особливості учнів молодшої, середньої та старшої школи

Вікові особливості розвитку учнів молодшої, середньої та старшої школи. Основні етапи психічного розвитку школярів. Порівняння ключових вікових характеристик трьох ступенів школи. Зміни у мотиваційній, емоційній та когнітивній сферах. Психологічні особливості учнів молодшої школи (6–10 років). Психологічні особливості учнів середньої школи (11–14 років). Психологічні особливості старшокласників (15–17 років).

Спостереження за поведінкою учнів різного віку. Організація цілеспрямованого спостереження у класі або під час перерви. Виявлення характерних поведінкових патернів для різних вікових груп. Фіксація проявів активності, взаємодії, емоційних реакцій. Порівняння відмінностей між віковими категоріями. Аналіз навчальної діяльності учнів різного віку. Робочі стратегії молодших, середніх та старших школярів. Типові труднощі у виконанні навчальних завдань. Різниця між довільністю, вольовим контролем, стійкістю уваги. Спостереження за мовленням, темпом роботи, ставленням до навчання. Взаємодія психолога з учнями різних вікових груп. Висновки за результатами спостережень.

Тема 5. Психологічне спостереження за навчальним процесом і поведінкою учнів

Проведення цілеспрямованого спостереження, опис спостережень, аналіз поведінкових проявів (Мета та завдання психологічного спостереження: визначення цілей (вивчення поведінки, емоційного стану, мотивації, взаємодії в класі); постановка конкретних спостережних питань). Аналіз навчального процесу: стиль педагогічної взаємодії вчителя з учнями; структура уроку та психологічні умови його проведення; залученість учнів, динаміка уваги та працездатності. Спостереження за поведінкою та діяльністю учнів: особливості поведінки окремих учнів; прояви емоційності, стресу, тривожності; комунікація та взаємодія в групі або класному колективі; лідерські прояви, конфлікти, групові ролі. Психологічне самопочуття учнів під час навчання: (втомлюваність, напруження, мотивація до діяльності; реакція на труднощі, підтримка з боку вчителя). Виявлення факторів, що впливають на поведінку та

навчання: (зовнішні (умови, шум, організація простору); внутрішні (особливості темпераменту, акцентуації характеру, здібності, інтереси). Фіксація та обробка результатів спостереження: описова характеристика, типологізація проявів поведінки, порівняння поведінки учнів у різних навчальних ситуаціях.

Тема 6. Консультативна робота практичного психолога

Мета та завдання психологічного консультування. Допомога у розв'язанні особистісних, навчальних, поведінкових та соціально-психологічних труднощів. Підтримка розвитку саморегуляції, адаптації та емоційної стійкості учнів. Аналіз етапів консультативного процесу (установлення контакту та створення довірчої атмосфери; уточнення запиту, визначення проблеми; діагностика та аналіз ситуації; вироблення стратегії допомоги; надання рекомендацій і підтримка у їх виконанні; завершення консультації та оцінювання результатів. Види консультацій у діяльності практичного психолога (індивідуальні консультації з учнями; консультації з батьками; консультації з педагогічними працівниками; групові консультативні зустрічі (за потреби). Принципи психологічного консультування. Методи та техніки консультування. Документація консультативної роботи.

Робота з різними категоріями запитів (труднощі в навчанні; емоційні та поведінкові прояви; конфлікти в шкільному середовищі; адаптація до нового колективу; профорієнтаційні запити. Взаємодія психолога з педагогами та адміністрацією.

Тема 7. Профілактична та просвітницька діяльність у школі

Діагностика актуальних проблем учнівського середовища (визначення основних ризиків (булінг, інтернет-залежність, девіантна та адитивна поведінка, конфлікти, емоційні труднощі; проведення спостережень, бесід або анкетування (за дозволом і відповідно до етики). Оцінка наявних профілактичних програм у школі. Вивчення просвітницької роботи з учнями (участь у виховних годинах, тренінгах, класних заходах; аналіз змісту та методів, якими формується культура здоров'я, безпеки та відповідальної

поведінки. Просвітницька робота з батьками. Профілактична діяльність педагогічного колективу. Організація інформаційно-просвітницьких заходів.

Спостереження за індивідуальною профілактичною роботою. Ведення документації профілактичної та просвітницької роботи (ознайомлення з журналами роботи психолога/соціального педагога, звітністю, планами; вивчення вимог щодо фіксації результатів).

Тема 8. Організація та проведення психологічних занять (тренінгів)

Вивчення основних підходів до організації тренінгової роботи. Оцінка потреб учасників тренінгу. Підготовка програми тренінгу. Розробка матеріалів та технічне забезпечення. Встановлення правил та створення безпечної атмосфери. Проведення тренінгового заняття. Спостереження за поведінкою та реакціями учасників. Проведення етапу рефлексії. Оцінка ефективності тренінгу. Документування тренінгової діяльності.

Тема 9. Робота практичного психолога в закладі дошкільної освіти

Ознайомлення зі специфікою психологічної діяльності в умовах дитячого садка: вікові особливості дітей раннього та дошкільного віку; роль психолога у створенні безпечного й розвивального середовища; взаємодія з вихователями та батьками. Вивчення особливостей психодіагностики у ДНЗ (наблюдальні карти, бесіди, ігрові методики). Спостереження за діяльністю психолога в групах різного віку. Аналіз документації (журнал спостережень, плани роботи, висновки). Ознайомлення з ігровими діагностичними і корекційними методиками. Проведення фрагмента гри-взаємодії з дітьми.

Спостереження за консультаціями з вихователями та батьками.

Тема: 10. Особливості роботи психолога в інклюзивно-ресурсному центрі (ІРЦ)

Ознайомлення з основними функціями ІРЦ: комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини, визначення особливих освітніх потреб, рекомендації для створення індивідуальної програми розвитку (ІПР). Роль психолога у мультидисциплінарній команді (взаємодія з логопедом, дефектологом, реабілітологом). Спостереження за проведенням комплексної чи

часткової оцінки дитини. Ознайомлення з методиками ІРЦ (спостереження, бесіда, ігрова діагностика, проєктивні методики, інструменти оцінки розвитку).

Аналіз ІПР та рекомендацій для ЗДО/школи. Вивчення нормативних документів, що регламентують роботу ІРЦ. Спостереження в роботі команд психолого-педагогічного супроводу. Аналіз етичних дилем, дотримання конфіденційності, взаємодія з педагогами та батьками.

Самоаналіз результатів практики, обговорення труднощів і досягнень, оформлення звітної документації.

ІІІ. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами під час вивчення фахових дисциплін психологічного спрямування, а також формування професійних компетентностей.

Практика забезпечує:

- набуття первинних професійних умінь у сфері психодіагностики, консультування, профілактики та психологічної просвіти та підтримки;
- ознайомлення з організацією роботи психологічної служби в установах освіти, соціального захисту, реабілітаційних центрів, ІРЦ тощо;
- адаптацію здобувачів освіти до реальних умов професійної діяльності;
- розвиток навичок роботи з різними категоріями клієнтів (діти, підлітки, дорослі, сім'ї, військові, ветерани, ВПО тощо);
- збір емпіричного матеріалу для виконання курсових робіт.

Метою виробничої практики є підготовка здобувача до самостійного виконання типових професійних завдань молодшого фахівця у сфері психологічних послуг.

1.2. Завдання виробничої практики

До основних завдань виробничої практики входять:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань та практичних умінь, отриманих під час опанування фахових освітніх компонентів;
- формування практичних умінь, необхідних для роботи психолога-практика, а саме: застосування методів спостереження, бесіди, анкетування, тестування; ведення первинної психодіагностики згідно з етичними нормами; участь у психокорекційних і профілактичних заходах; здійснення психопросвітницької діяльності в освітньому середовищі; використання цифрових інструментів у роботі психолога;
- ознайомлення з реальною діяльністю психолога в різних установах, зокрема: психологічна служба закладів освіти, ІРЦ, центри соціальних служб, установи психологічної підтримки та реабілітації;
- розвиток навичок професійної комунікації, уміння взаємодіяти з дітьми, батьками, педагогами, соціальними працівниками та іншими учасниками освітнього або реабілітаційного процесу;
- збір та аналіз практичних матеріалів, необхідних для: підготовки курсових робіт, участі у студентських науково-практичних заходах.

1.3. Цілі виробничої практики

Виробнича практика спрямована на досягнення таких цілей:

- підготовка здобувачів до самостійної професійної діяльності в реальних умовах психологічної практики;
- формування відповідального ставлення до професійних обов'язків, дотримання норм етики психолога;
- закріплення та систематизація теоретичних знань з психологічних дисциплін;
- поглиблення розуміння психологічних процесів, закономірностей розвитку особистості та групової динаміки;
- набуття практичних умінь, зокрема: проведення первинної психодіагностики, спостереження та аналіз поведінки, участь у консультуванні

та просвітницькій роботі, ведення психологічної документації;

- застосування набутих знань у професійних ситуаціях, аналіз індивідуальних та групових випадків, визначення потреб клієнта та шляхів психологічної підтримки.

Для досягнення зазначених цілей здобувач повинен:

- ознайомитися з організацією роботи психологічної служби на базі практики;
- вивчити функціональні обов'язки практичного психолога відповідно до профілю установи;
- опрацювати нормативні документи, що регламентують діяльність психолога в закладах освіти та соціальній сфері;
- вивчити сучасні підходи до надання психологічних послуг та роботи з різними категоріями клієнтів;
- виконувати практичні завдання згідно з індивідуальною програмою практики;
- підготувати звіт про проходження практики з аналізом отриманого досвіду.

1.4. Заплановані результати виробничої практики

Після завершення виробничої практики здобувач має набути такі компетентності:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання у сфері психології в процесі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Здатність до конструктивного спілкування, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми та налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, поважати різноманітність та мультикультурність.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 12. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 3. Здатність розуміти індивідуальні-психологічні відмінності особистості та враховувати основні підходи до їх вивчення.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 6. Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів, станів, особистісних властивостей.

СК 7. Розуміння нормативно-правової бази діяльності психолога та особливостей ведення документації психологічної служби, здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 8. Здатність надавати первинну психологічну та кризову допомогу (індивідуальну та групову), у тому числі особам з особливими освітніми потребами та вразливим групам населення.

СК 9. Здатність розуміти сутність, форми та методи проведення просвітницьких, інформаційно консультативних та психопрофілактичних заходів для створення безпечного психологічного середовища.

СК 10. Здатність застосовувати технології психологічного супроводу та методи корекційно-розвивальної роботи в процесі взаємодії з особами з особливими освітніми потребами.

СК 11. Здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні досягти таких **результатів навчання:**

РН 1. Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища.

РН 2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

РН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення навчальних та професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

РН 4. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РН 5. Користуватися діагностичними методиками, які дозволяють оцінити індивідуальні особливості особистості; інтерпретувати власні психічні стани; проводити елементарні психологічні дослідження.

РН 6. Формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

РН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

РН 8. Знати та розуміти зміст й основні стратегії професійної діяльності психолога в системі інклюзивної освіти.

РН 9. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.

РН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

РН 11. Володіти базовими навиками надання консультативної допомоги різним категоріям клієнтів.

РН 12. Обирати та реалізовувати ефективні методи просвітницької та психопрофілактичної роботи, заходи психологічної допомоги, відповідно до вимог замовника та з урахуванням індивідуальних особливостей особистості.

РН 13. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

РН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді в процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

РН 15. Використовувати нормативно-правові документи та дотримуватися вимог професійної діяльності.

РН 16. Підтримка та зміцнення фізичного здоров'я з метою забезпечення фахової дієздатності.

РН 17. Дотримуватися безпеки життєдіяльності та вживати заходів щодо збереження навколишнього середовища.

Виробнича практика є невід'ємною складовою професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за освітньо-професійною програмою

«Психологія» та спрямована на формування практичних умінь та компетентностей, необхідних для виконання професійних функцій майбутнього психолога.

Зміст практики визначається положеннями освітньої програми та забезпечує поступове занурення здобувачів у реальні умови професійної діяльності. Етапи практики вибудовані відповідно до логіки формування фахових компетентностей — від ознайомлення з установою до виконання практичних завдань та оформлення підсумкової документації.

1. Загальне ознайомлення з установою – базою практики

На першому етапі здобувач формує цілісне уявлення про установу та її організаційно-функціональні особливості. Передбачається ознайомлення з:

- історією створення установи, її профілем та основними напрямками роботи;
- організаційною структурою, штатними підрозділами та категоріями клієнтів;
- нормативно-правовою базою та внутрішніми регламентами діяльності;
- засадами організації роботи психологічної служби.

Здобувач проходить настановчий інструктаж з охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки, вимог професійної етики та конфіденційності. Етап також включає первинне спостереження за роботою фахівців та оцінювання умов, необхідних для діяльності психолога.

2. Ознайомлення з організацією психологічної діяльності в установі

Здобувач поглиблює розуміння функцій практичного психолога, зокрема:

- вивчає його посадові обов'язки відповідно до профілю установи;
- ознайомлюється із системою ведення документації;
- аналізує методичний інструментарій, використовуваний у діяльності психолога;
- спостерігає за взаємодією фахівця з адміністрацією, педагогами, клієнтами та іншими спеціалістами.

Здобувач вивчає особливості проведення психодіагностичної, консультативної, профілактичної, корекційно-розвивальної та просвітницької роботи; оцінює ефективність застосованих форм та методів.

3. Складання індивідуального плану практичної діяльності

Після аналізу специфіки роботи установи здобувач складає індивідуальний план практики, в якому враховуються: вимоги ОПП "Психологія"; календарно-тематичне планування психолога установи; завдання, орієнтовані на набуття професійних компетентностей.

Індивідуальний план містить перелік видів діяльності та очікувані результати. Він погоджується з керівником від коледжу та керівником від бази практики.

4. Основний практичний етап професійної діяльності психолога

На цьому етапі здобувач виконує практичні завдання під супроводженням керівників практики.

Діяльність охоплює:

- участь у психодіагностичній роботі (спостереження, виконання окремих методик, аналіз результатів без використання персональних даних);
- участь у психологічному консультуванні як помічник фахівця;
- проведення спостережень та ведення щоденника професійних записів;
- участь у корекційно-розвивальних, профілактичних та просвітницьких заходах;
- підготовку методичних, інформаційних та просвітницьких матеріалів;
- аналіз запитів клієнтів, участь у веденні окремих видів документації психолога

Етап сприяє формуванню професійних умінь та розвитку навичок відповідальної психологічної практики.

5. Науково-дослідна складова практики

У межах виробничої практики здобувач виконує науково-дослідні

завдання:

- аналізує актуальну психологічну проблему, релевантну бази практики;
- працює з науковими джерелами та сучасними підходами до роботи з відповідною категорією клієнтів;
- здійснює спостереження, аналіз кейсів, збір узагальнених даних (без персональної інформації);
- формує рефлексивні висновки та описує власний професійний розвиток.

Цей етап може бути підґрунтям для курсової або кваліфікаційної роботи.

6. Підсумковий етап та оформлення звітності

На завершальному етапі здобувач:

- систематизує та узагальнює матеріали, зібрані під час практики;
- оформлює звіт відповідно до вимог коледжу;
- подає щоденник практики, індивідуальний план, додатки, методичні матеріали;
- отримує характеристику-відгук від керівника практики від установи.

Підсумковий звіт містить опис виконаних завдань, оцінку сформованих компетентностей, аналіз професійної динаміки та висновки щодо готовності здобувача до діяльності психолога.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНО-КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Календарного графіку проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			
		1	2	3	4
1.	Вступне заняття та інструктаж. Ознайомлення з програмою практики, вимогами до звітності; вступний інструктаж з охорони	+			

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			
	праці та техніки безпеки				
2.	Аналіз історичної довідки установи Вивчення історії створення, основних етапів розвитку, змін у структурі	+			
3.	Аналіз юридичного статусу установи Встановлення організаційно-правової форми, підпорядкування, статутних документів	+			
4.	Вивчення нормативно-правової бази Аналіз законодавчих документів, що регламентують діяльність установи та психологічної служби	+			
5.	Аналіз предмету діяльності установи Визначення мети, цілей, напрямів роботи, категорій клієнтів	+			
6.	Ознайомлення зі структурою установи Вивчення організаційної схеми, підрозділів, системи управління; місце психологічної служби	+			
7.	Аналіз співпраці установи з іншими організаціями Вивчення партнерств, взаємодії з іншими установами, службами, організаціями	+			
8.	Аналіз кадрового складу Вивчення кваліфікації працівників, розподілу за віком та освітою, стабільності персоналу	+			
9.	Аналіз умов праці та охорони праці		+		

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			
	Ознайомлення з роботою служби охорони праці, нормативами безпеки, умовами роботи психолога				
10.	Ознайомлення з посадовими обов'язками психолога Аналіз обов'язків, відповідальності, документації та функцій практичного психолога		+		
11.	Ознайомлення з основними напрямками роботи психологічної служби Діагностика, консультування, профілактика, корекція, просвіта		+		
12.	Складання індивідуального плану практики Формування власного плану відповідно до вимог програми та можливостей бази практики		+		
13.	Участь у психодіагностичній діяльності Спостереження за діагностикою, виконання методик під супроводом психолога, фіксація результатів (без персональних даних)			+	
14.	Участь у консультативній діяльності Асистування психологу, ведення нотаток спостережень, ознайомлення зі структурою консультації			+	
15.	Участь у профілактичній роботі Підготовка матеріалів, участь у бесідах, тренінгах, просвітницьких заходах			+	
16.	Участь у корекційно-розвивальних заняттях Спостереження за груповими та індивідуальними заняттями; участь у підготовці			+	

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			
	матеріалів				
17.	Науково-дослідна складова практики Аналіз кейсів, спостережень, збір емпіричного матеріалу (без персональних даних)			+	
18.	Оформлення щоденника практики Систематизація виконаних завдань, фіксація діяльності в щоденнику				+
19.	Оформлення звітної документації Підготовка звіту, додатків, індивідуального плану, самоаналізу (рефлексія)				+
20.	Підбиття підсумків практики Самооцінка сформованих компетентностей, підготовка до захисту				+
21.	Вступне заняття та інструктаж. Ознайомлення з програмою практики, вимогами до звітності; вступний інструктаж з охорони праці та техніки безпеки				+

IV. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формою контролю з навчальних практик («Ознайомлювально-навчальна практика з психології», «Ознайомлювально-навчальна практика з психології») є диференційований залік.

Формою звітності здобувачів передвищої фахової освіти за навчальну практику є робочий зошит, який включає виконані практичні завдання відповідно до програми навчальної практики, та щоденник встановленої форми, який ведеться під час практики й систематично перевіряється керівником

практики. Після закінчення навчальної практики здобувачі передвищої фахової освіти здають робочий зошит та щоденник викладачу-керівнику практики.

Формою контролю виробничої практики є звіт про виробничу практику, що свідчить про виконання здобувачем фахової передвищої освіти програми практики. Звіт повинен розкривати знання і уміння здобувача фахової передвищої освіти, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданням практики.

Керівник виробничої практики від Фахового коледжу контролює стан відвідування здобувачами фахової передвищої освіти бази практики, якість виконання поставлених перед ними завдань.

Керівники від бази практики контролюють знання і навички здобувачів фахової передвищої освіти, набуті на практиці попередніх видів.

V. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИК

Критерій оцінювання – це показник для визначення рівня засвоєння знань, умінь і навичок. Існує специфіка оцінювання окремих видів робіт (усних та письмових), але вона ґрунтується на загальних нормативах.

Оцінюється:

а) характер засвоєння матеріалу – обсяг, повнота, правильність і точність знань, рівень їх осмислення, міцність засвоєння, уміння застосовувати вивчене на практиці в стандартних та змінених умовах;

б) особливості виконання роботи – темп, старанність, вправність, бездоганне зовнішнє оформлення;

в) якість відповіді здобувача вищої освіти – обґрунтованість, логічність, послідовність, самостійність судження, культура мови.

Оцінка результатів навчальних та виробничої практик здобувачів фахової передвищої освіти з спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) спеціалізації 015.39 Цифрові технології проводиться у вигляді диференційованого заліку. Оцінка роботи здобувачів під час практики відбувається за чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінка за навчальну практику включає:

- оцінку за проходження практики (виконання програми практики);
- оцінку за ведення робочого зошиту та щоденника;
- оцінку за результатами співбесіди зі здобувачем фахової передвищої освіти (у разі необхідності).

Результати навчальної практики оцінюються за такими критеріями:

Оцінка **"відмінно"** - здобувачів фахової передвищої освіти виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання в повному обсязі, зробив висновки з урахування причинно-наслідкових зв'язків перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті показав вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати і систематизувати матеріали.

Оцінка **«добре»** - здобувач виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання, зробив висновки з урахування причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті достатньо проявив отримані вміння та навички.

Оцінка **«задовільно»** – здобувач виконав основні завдання практики та індивідуальне завдання, але зроблені висновки без урахування причиннонаслідкових зв'язків.

Оцінка **«незадовільно»** - здобувач під час проходження навчальної практики порушував трудову та виконавчу дисципліну; не виконував програми практики; не підготував робочий зошит та щоденник практики.

Оцінювання результатів виробничої практики ґрунтується на таких складових:

- повнота і якість виконання завдань, передбачених програмою практики;
- якість оформлення звіту та щоденника практики (структурованість, логічність, відповідність вимогам);
- рівень сформованості професійних компетентностей, продемонстрований у звіті та під час захисту;
- якість усних відповідей, уміння аналізувати власну діяльність і

професійні ситуації;

- характеристика-відгук керівника практики від бази, що відображає ставлення здобувача до роботи, дисципліну, відповідальність, здатність до взаємодії.

Форма підсумкового контролю – диференційований залік. Оцінювання результатів проходження практики здійснюється за: національною шкалою оцінювання (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Критерії оцінювання

Оцінка	Критерії
Відмінно	– звіт і щоденник оформлені бездоганно, зауваження відсутні. – зміст звіту повністю розкриває всі розділи програми практики, містить аналітичні висновки та професійну рефлексію. – характеристика здобувача — позитивна, відзначені відповідальність, ініціативність і професійна мотивація. – під час захисту здобувач дає повні, точні, аргументовані відповіді на запитання комісії, демонструє впевнене володіння теоретичними знаннями та практичними навичками, вміє узагальнювати результати роботи.
Добре	– звіт і щоденник оформлені з незначними несуттєвими недоліками. – завдання практики в основному виконані якісно, структура звіту логічна. – характеристика здобувача позитивна. – під час захисту здобувач відповідає впевнено, проте допускає окремі неточності; володіє хорошими, але не повністю систематизованими знаннями.
Задовільно	– звіт і щоденник оформлені недбало або з помітними

	недоліками. – не всі питання програми практики розкриті повною мірою; у звіті присутні логічні неточності або помилки описового характеру. – характеристика здобувача загалом позитивна, але містить вказівки на недостатній рівень самостійності або організованості. – під час захисту здобувач дає непевні відповіді, допускає помилки, демонструє недостатню глибину розуміння професійних завдань психолога.
Незадовільно	– у звіті не висвітлені ключові розділи програми практики; – звіт або щоденник підготовлені не самостійно або мають ознаки порушення академічної доброчесності; – характеристика здобувача містить зауваження щодо неналежного ставлення до виконання завдань практики, порушення дисципліни, ненадійності або неетичної поведінки; – здобувач не дає задовільних відповідей на більшість запитань комісії, не демонструє знань і умінь, передбачених освітньою програмою.

VI. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правова база

1. Етичний кодекс психолога. Режим доступу: <https://surl.li/qijugn>
2. Лист МОН від 30.11.2020 № 6/1427-20 «Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти».
3. Наказ МОН № 609 від 08 червня 2018 року «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».

4. Наказ Міністерства охорони здоров'я N 2118 від України 13 грудня 2023 року Перелік валідних методів психологічної діагностики, які можуть використовуватися для проведення психологічної діагностики та оцінки якості психологічної допомоги

5. Наказ МОН України «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України» №1/9-477 від 24.07.2001р.

6. Наказ МОН України «Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи освіти» від 19.10.2001р. № 691.

7. Положення про психологічну службу системи освіти України. Наказ МОН України № 509 від 22.05.2018р

Основна література

8. Андрушко Я.С. Основи психологічного тренінгу та психокорекція. Львів: Львівська політехніка, 2021. 236с.

9. Бочелюк В. Й., Зарицька В.В. Психологія: вступ до спеціальності: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

10. Дуткевич Т.В. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога. Київ: КНТ, 2019. 266 с.

11. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: вступ до спеціальності: навчальний посібник. 2-е видання. Видавництво «Центр навчальної літератури», 2019. 256 с.

12. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 184 с.

13. Кузікова С. Основи психокорекції. Київ: Академія, 2021. 336 с.

14. Кузьо О. Основи психологічної практики : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.

15. Купчишина В. Ч., Голярдик Н. А., Демський В. В. Вступ до спеціальності: курс лекцій: навчальний посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2020. 232 с.

16. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К: «Центр навчальної літератури», 2018. 272 с.
17. Партико Н.В. Психологія конфліктів. Львів: Львівська політехніка, 2019. 132 с.
18. Періг І.М. Вступ до спеціальності «Психологія»: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Психологія», «Практична психологія». Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2017. 63 с.
19. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник. Київ: Університетська книга, 2019. 442 с.
20. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів. Навчально-методичний посібник. Київ: Університетська книга, 2018. 134 с.
21. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: навч. посібник. 4-е вид. Київ: Каравела, 2023. 260 с.
22. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності: психолог, практичний психолог: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. 400 с.
23. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с.
24. Чумак О. О., Товстуха О. М. Психодіагностика: навчальний підручник. Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024, 121 с.
25. Щербакова К. Й. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник. 3-тє вид. Львів: Видавництво «Новий Світ-2000», 2024. 215 с.

Додаткова література

26. Белей М. Д., Тодорів Л. Д. Основи діагностичної психології. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2008. 296 с.
27. Галян М. І. Психодіагностика: навчальний посібник. Київ: «Академвидав», 2009. 464 с.
28. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388с.

29. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика: навчальний посібник. Київ: Ельга, 2010. 400 с.
30. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ 2000», 2020. 372 с.
31. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 360 с.
32. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.

Інформаційні ресурси

33. Електронна бібліотека НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». Режим доступу: <https://kpdi.edu.ua/biblioteka/>
34. Кваліфікаційна характеристика професії «психолог». Режим доступу: <https://expertizejournal.org.ua/attachments/article/pdf>
35. Реєстр наукових фахових видань України. <http://nfv.ukrintei.ua/>